

Wetswijziging maakt het mogelijk 'rotte appels' te verwijderen

Wegsturen student bij wangedrag mag

Louise Konijn, student geneeskunde Universiteit Leiden, Renée Walhout, student geneeskunde Universiteit Utrecht, Clasine de Klerk, student geneeskunde Universiteit van Amsterdam, Charlotte Kruidenberg, student geneeskunde Universiteit Utrecht, Tom Brouwer, student geneeskunde Universiteit van Amsterdam,

allen lid van het KNMG Studentenplatform

Correspondentieadres:
lckonijn@gmail.com
c.c.: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling
gemeld.

Een agressieve of respectloze coassistent wordt meestal geen goede dokter. Toch konden de 'rotte appels' tot voor kort gewoon doorstuderen. Invoering van het *judicium abeundi* brengt hier nu verandering in.

Studenten die zich tijdens hun studie herhaaldelijk misdragen, komen later acht keer zo vaak in aanraking met het tuchtrecht.¹ Niet voor niets geven artsen en studenten al enige tijd aan dat het wenselijk is om te kunnen voorkomen dat deze studenten arts worden of zich in hun opleiding verder misdragen.²⁻³ Het is dan ook goed dat vanaf 1 september faculteiten de mogelijkheid krijgen om deze 'rotte appels' van de geneeskunde-opleiding te verwijderen. Een wijziging in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) maakt dit onder strikte voorwaarden mogelijk via het *judicium abeundi*.

Professioneel gedrag wordt een steeds belangrijker onderdeel van de medische opleidingen en moet door de hele opleiding worden onderwezen en getoetst.⁴ Tot nu toe konden studenten die zich onacceptabel gedroegen slechts worden belet in hun studievoortgang maar niet in hun recht op onderwijs.

De faculteiten konden juridisch gezien alleen een negatief bindend studieadvies (BSA) geven vóór het behalen van het eerste jaar. In de praktijk kwam deze situatie zelden voor,

omdat hiertoe in het eerste jaar ernstig onprofessioneel gedrag moet worden geconstateerd. Bovendien moest voor het einde van het eerste jaar duidelijk zijn dat pogingen tot verbetering van dit gedrag gedoemd waren te mislukken.⁵ Deze regeling was kortom niet dekkend.

Zwaar middel

Aanpassing van de WHW brengt hier verandering in. De inschrijving van een student voor een opleiding wordt beëindigd dan wel geweigerd als die student door zijn gedragingen of uitlatingen blijkt geeft van ongeschiktheid voor de uitoefening van het beroep, dan wel voor de praktische voorbereiding daarop.⁶ Het betreft omstandigheden binnen en buiten de onderwijssituatie waarbij sprake is van een directe of indirecte ernstige bedreiging van de patiëntveiligheid, zoals agressie.⁷ Het gedrag dat valt onder het *judicium abeundi* is verge-

Minister Klink: 'Judicium abeundi kan bij hoge uitzondering gebruikt'

beeld: Getty Images

lijkbaar met de definitie van laakbaar gedrag uit het tuchtrecht: handelen of nalaten in strijd met de zorg die van een professionele student verwacht wordt ten aanzien van patiënten en diens naasten.⁸ Verder stelde demissionair minister Klink: 'Ik wijs er nog eens nadrukkelijk op dat het judicium abeundi een zwaar middel is dat slechts bij hoge uitzondering kan worden gebruikt'.⁹ Het valt dan ook te verwachten dat het traject bij slechts enkele studenten per jaar wordt ingezet.

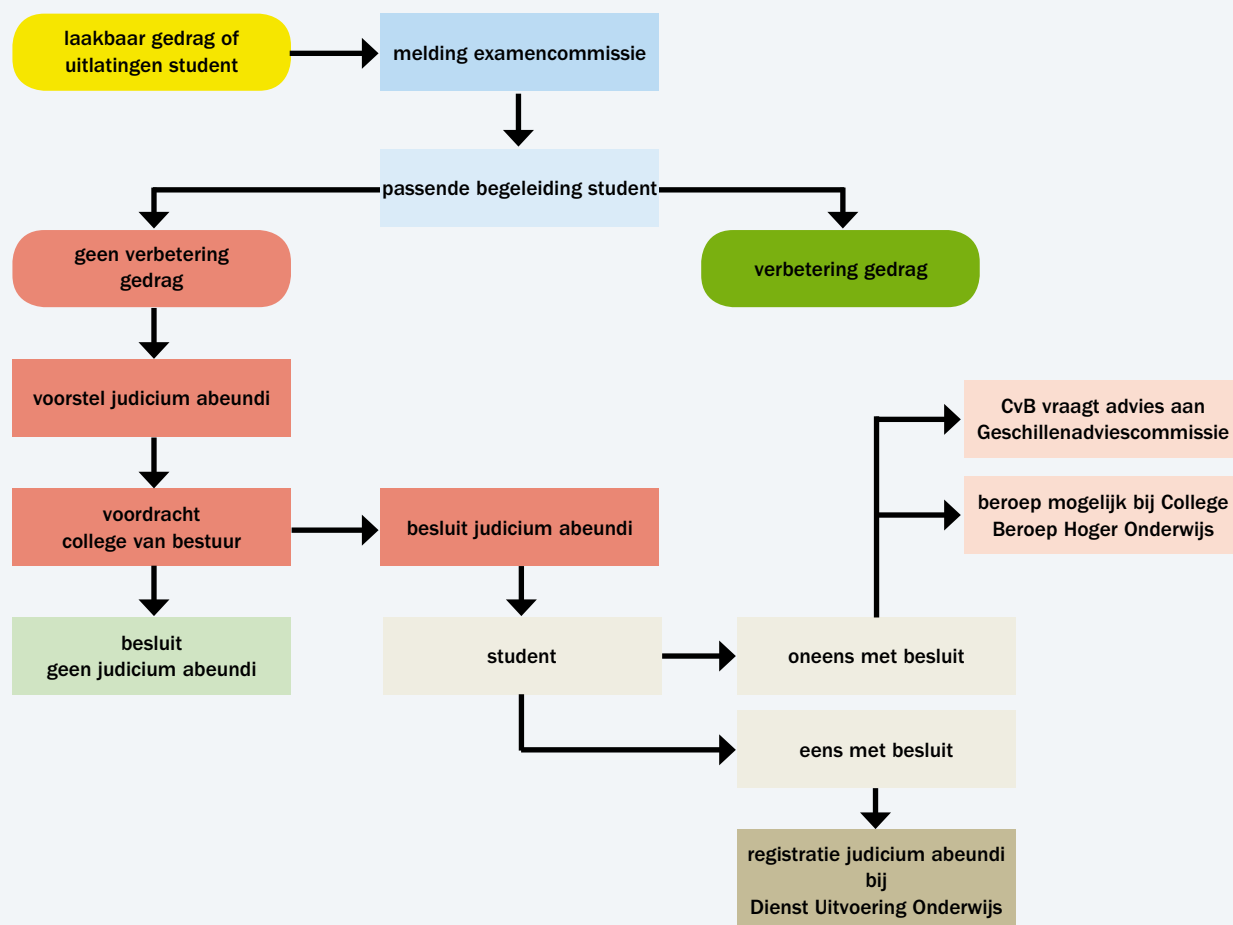
Om één lijn te trekken bij de interpretatie en uitvoering van het judicium abeundi is onder andere in samenwerking met het universitair juristenoverleg, het Landelijk Overleg Voorzitters Examencommissies Geneeskunde (LOVEC) en leden van de NVMO-werkgroep Professioneel gedrag een protocol opgesteld.⁷ Dat dient als leidraad voor alle faculteiten geneeskunde, tandheelkunde en diergeneeskunde. In het protocol wordt een strak traject beschreven

om deze ingrijpende maatregel zo zorgvuldig mogelijk tot stand te laten komen (zie *figuur*). Bij laakbare gedragingen of uitingen van de student dient de arts in de rol van opleider, een medestudent of een patiënt dit te melden bij de examencommissie of decaan. De examencommissie of decaan hoort de betrokkenen om een oordeel te vormen over de melding. In geval van onprofessioneel gedrag wordt een aantekening gemaakt in het dossier van de student en moet de faculteit passende begeleiding aanbieden om het gewraakte gedrag te verbeteren. Als dit niet tot de gewenste verbetering leidt, kan de examencommissie of decaan een voostel doen voor het afgeven van een judicium abeundi door het college van bestuur van de universiteit.

Psychotische student

Na afweging van de belangen van alle betrokkenen neemt het college van bestuur een beslis-

Protocol judicium abeundi

SAMENVATTING

- Per 1 september gaat door een wetswijziging het *judicium abeundi* in.
- Dit maakt het mogelijk om geneeskundestudenten met onprofessioneel gedrag uit de opleiding te zetten.
- Voordat een student wordt weggestuurd, wordt een persoonlijk traject ingezet met begeleiding en cursussen. De student krijgt zo de mogelijkheid om het gedrag te verbeteren.
- Het *judicium abeundi* wordt alleen ingezet als laatste redmiddel.

sing. Daarna heeft de student nog de mogelijkheid om bezwaar te maken. Het college van bestuur kan advies vragen aan een (nog in te stellen en niet verplichte) landelijke geschillencommissie, die het bezwaar onafhankelijk toetst. Als laatste stap beschikt de student over de mogelijkheid om de beslissing bij de bestuursrechter aan te vechten. De uiteindelijke beslissing wordt doorgegeven aan en geregistreerd bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Faculteiten die een zelfde of aanverwante opleiding verzorgen, mogen deze student op grond van zijn eerdere gedragingen weigeren. Het *judicium abeundi* krijgt hiermee een landelijke werking. In beginsel heeft het een onbeperkte geldigheidsduur, maar bij nieuwe feiten en omstandigheden kan de student aan het college van bestuur verzoeken het *judicium abeundi* in te trekken. Voorbeeld hiervan is een student die zich in een psychotische toestand heeft vergrepen aan een patiënt, maar na behandeling en met adequate medicatie al jarenlang psychosevrij is. Dan moet opnieuw getoetst worden of er nog voldoende rechtsgrond is om de maatregel te handhaven.

Rolmodel

Artsen spelen een cruciale rol in de signalering van ontoelaatbaar gedrag. Professioneel gedrag dient door hen benaderd te worden als een belangrijk onderdeel in de opleiding. Voorwaarde hiervoor is dat de artsen voldoende achtergrondkennis en vaardigheden hebben om professioneel gedrag te beoordelen en dat zij

zich bewust zijn van hun functie als rolmodel voor de toekomstige artsen.

De afweging wat wel of niet de aanleiding is tot het laten opstellen van een aantekening van onprofessioneel gedrag is een

moeilijke kwestie. Zo geven uitlatingen die de democratie ondermijnen geen aanleiding tot het maken van een aantekening, omdat deze geen invloed hebben op de professionele werkhouding. Seksuele intimidatie van een patiënt of collega rechtvaardigt wel een aantekening in het dossier.

Agressiebeheersing

Al in 2007 gaven studenten in een enquête van het KNMG Studentenplatform aan dat ze professioneel gedrag belangrijk vinden en ze menen dat er consequenties aan verbonden moeten zijn. Een grote meerderheid (81%) was voor de invoering van een *judicium abeundi*

bij stelselmatig disfunctioneren.² Faculteiten moeten studenten wel informeren over wat ontoelaatbaar gedrag is. Hier kan op verschillende manieren vorm aan worden gegeven. Zo leggen studenten van het Erasmus MC in Rotterdam sinds 2009 een zogenaamde bachelorverklaring af. Tijdens een korte ceremonie verklaren zij zich tijdens hun opleiding respectvol te zullen gedragen.

Mocht er toch sprake zijn van onaanvaardbaar gedrag, dan behoort de faculteit zich eerst in te spannen om binnen haar mogelijkheden de student te begeleiden. Dit houdt in dat de student adequate feedback krijgt op het gedrag, dat er specifieke leerdoelen worden geformuleerd en dat er aandacht is voor andere begeleidingsmogelijkheden. De faculteit kan de student bijvoorbeeld aanvullende cursussen aanbieden zoals communicatietraining of agressiebeheersing. Bij de meeste studenten zal het ontoelaatbare gedrag met begeleiding worden omgebogen tot adequaat gedrag.⁵ Door de invoering van het *judicium abeundi* wordt het functioneren van medisch studenten steviger verankerd in de totale scholing van de medische professional. Hierdoor kan men voorkomen dat problematisch functioneren te laat aan het licht komt. Dat was bijvoorbeeld het geval bij een neuroloog in opleiding, in 2008 beschreven in Medisch Contact, die te horen kreeg dat hij op non-actief zou worden gesteld vanwege zijn onprofessionele houding.¹⁰ Als iemand in zo'n laat stadium op zijn tekortkomingen wordt gewezen, is het vrijwel onmogelijk een overstap te maken naar een andere sector.

Krachtig instrument

Het KNMG Studentenplatform ziet de invoering van het *judicium abeundi* als een stap voorwaarts in de moderne medische opleidingen. Faculteiten hebben nu een krachtig instrument in handen om studenten die ernstig over de schreef gaan verdere voortgang in hun studie te ontzeggen en patiënten te behoeden voor de gevolgen van onaanvaardbaar gedrag. Het uiteindelijk *judicium abeundi* dient echter alleen als uiterste redmiddel te worden ingezet, aangezien studenten alle kansen moeten krijgen hun eventueel wangedrag te verbeteren. Daarnaast is voor een optimaal effect en correcte uitvoering van het *judicium abeundi* goede voorlichting aan de student nodig, evenals oplettendheid van artsen en een zorgvuldige benadering en begeleiding door de faculteit.

Seksuele intimidatie rechtvaardigt een aantekening in het dossier

De zelftest 'Wat voor dokter ben ik?' en meer artikelen over professioneel gedrag in werk en studie vindt u bij dit artikel op www.medischcontact.nl. Daar zijn ook de referenties te vinden.

Literatuur

1. Papadakis MA, Teherani A, Banach MA, et al. Disciplinary action by medical boards and prior behaviour in medical school. *N Engl J Med* 2005; 25: 2673-82.
2. Projectteam Consilium Abeundi. Professioneel gedrag: Onderwijs, toetsing, begeleiding en regelgeving, 2002.
3. Rynja S, Cents R, Morsing M. Taboe lomperiken en horken. *Medisch Contact* 2007; 62: 73-5.
4. Herwaarden CLA van, Laan RFJM en Leunissen RRM. Raamplan artsenopleiding 2009. Utrecht 2009.
5. Van Mook WNKA, Van Luijk SJ, Oudhuis GJAPM, Gulikers MTH, Schuwirth LW, Van der Vleuten CPM. Professioneel gedrag in de opleiding geneeskunde. *Tijdschrift voor Medisch Onderwijs*, 2007; 26: 174-83.
6. Artikel 7.42a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).
7. Bonke B, Van Luijk S. Protocol Iudicium Abeundi, versie 28 juni 2010, p. 4.
8. Artikel 47 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG).
9. Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 31 821, nr. 7 46.
10. Crommentuyn R. Een opleiding met hindernissen. *Medisch Contact* 2008; 16: 660-1.